

Vojenství u nás a v cizině.

Major gšt. Ladislav Preininger:

Generál Weygand členem francouzské akademie.

19. května t. r. pod staroslavnou kopulí francouzského Institutu byl přijat za řádného člena Akademie francouzské generál Weygand, generální inspektor francouzské armády. Stalo se tak za obvyklého ceremonielu po volbě vykonané 11. června na uprázdněné místo po maršálu Joffrovi. Generála přijal starý diplomat p. Jules Cambon, který po vstupní jeho řeči pronesl skvělou odpověď. Slavná tato společnost „nesmrtelných“ vědců a literátů, výkvět francouzské kultury, přijímá tu po Joffrovi, Fochovi a Petainovi, velkých vojevůdcích světové války, Weyganda, náčelníka štábu maršála Focha, organisátora nynější obrany Francie a předurčeného vůdce její armády.

Velcí učení synové vlasti vyzvedají tak znovu vojevůdce a armádu, již reprezentuje, mezi sebe, jsouce si vědomi, že vlast a stejně věda potřebují ochrany, že jedno bez druhého není dobře možné a obzvláště v nynější době není dosti bezpečné.

Celý národ svorně uznává toto gesto akademie, oba proslovy, z nichž některé výňatky připojuji, byly sledovány s velikou pozorností a souhlasně komentovány.

Mané se nám vkrádá myšlenka o naší situaci a o našich poměrech. Jsme u nás v tak dokonalé souhře intelektuálů národa s jeho obranou na prospěch upevnění republiky? Kdy u nás došlo k podobnému aspoň projevu jednotnosti a souladu oficiální vědy s armádou a uznání práce naší armády ať již za přispění při osvobození vlasti nebo za upevnění obrany nynější?

Z řeči generála Weyganda:

Pánové,

ráčili jste ještě jednou vzdát čest francouzské armádě v osobě jednoho z jejích vůdců. Po nejslavnějších z nich, po těch, kteří postaveni v čelo našich vojsk je vedli k vítězství (Foch, Joffre), po tom, který zázračnou odvahou a moudrostí dokázal nic neodstoupiti z Maroka (Lyautey) a zároveň vyslati do bitvy neočekávanou posilu, zalíbilo se Vám povolat k sobě jiného vojáka.

Armáda pocítuje plnou cenu výrazu vysoké vážnosti, kterou jí takto prokazujete.

Protože armáda neukazuje svou sílu v činech, leč tu a tam k rozřešení sporu, jejichž zárodků a rozvinutí se ostatně neúčastní, nechce býti považována za destruktivní moc. Naopak má touhu konati konstruktivní dílo výchovou, kterou dává mladíkům, procházejícím jejími řadami, civilizační činnosti, kterou vykonává na venek, a klidem, který zaručuje všem činností národa.

Tímto způsobem se armáda snaží být zároveň strážcem naší bezpečnosti a naší civilisace, školou vlastenectví a disciplíny, střediskem, kde se provádí kult cti a sebezapírání. Tím se stává hodnou cti, kterou jí neustávate prokazovati.

... Vládě velení války, velení pak vedení operací, taková je teoretická formule, definující vztahy mezi oběma pravomocemi, vládou a velením armády. Její užití je však choulostivé, neboť je nesnadné určití mez; politik potřebuje znáti potřeby a možnosti armády a voják nemůže pak omeziti svůj obzor jen na ně. Tím chci říci, že improvisace poslední hodiny nestačí k rozřešení otázky. Jediné práce, podnikaná společně již v míru odpovědnými úřady, které budou společně hloubati nad spleťtými a neustále se měnícími údaji problému, umožní dojíti k správnému řešení. Záleží především v naprosté vzájemné důvěře ...

Politik p. Jules Cambon odpověděl mezi jiným:

Pane,

na začátku svého proslovu jste řekl, že Akademie chtěla Vaším přijetím vzdát čest armádě. To je pravda. Akademie ví, čím je Francie povinna armádě: vždy to ráda prohlašovala. Tak r. 1714 byla šťastna, že mohla přijmouti mezi své členy vítěze z Denain maršálka de Villars.

Neupustili jsme od této tradice. Dnes vyznamenáváme ve Vás ony vojáky, kteří po čtyři léta snášeli všechnu bídu, nepohody, nebezpečí i depresi neúspěchů a jejichž odvaha přivedla ke konci armádu, která se pokládala za první na světě. Vím rovněž, že vojsko, není-li řízeno, je beztvárovou hmotou, vydanou všem náhodám a že není vojskem. Proto prokazujeme úctu francouzskému vojsku, prokazujeme ji těm, kteří mu velí.

Před nějakým časem povolala akademie k sobě Vašeho předchůdce, jakož i slavného velitele, jehož jste byl těsným spolupracovníkem. Ani jeden ani druhý nejsou již na živu, naleznete však mezi námi maršálka, jehož pouhá vážnost stačila před šestnácti léty k tomu, aby zachovala Francii na severu Afriky věrnost říši,

onoho slavného válečníka, který hájil Verdun a který znovu zavedl disciplinu do armády.

Veškeru slávu a veškeru čest, kterou vojsko pokrylo zem, naleznete zastoupenou zde a jsme šťastni, že k ní přicházíte připojití lesk svého jména.

... Zdá se, že se nikdy, zvláště pak v době této, nemluvalo tolik o míru a že ve skutečnosti nikdy se nemyslílo více na válku. Je třeba zapuditi tento příznak a připojití se k snahám, které mají za účel konsolidaci míru, avšak současně naše obezřelost nesmí zanedbávat snahu — jako jindy — chrániti se proti nejistotě zítřka účinnými přátelstvími. Svět potřebuje žiti v míru. Potřebuje se těšiti klidu, který jediné dovoluje člověku býti člověkem, žiti duševním životem, zpytovat se, uvažovati a konečně mysliti a pozdvihnouti se nad sebe samu.

... Před chvílí jsem mluvil o armádě. Dovolte mi, abych se k ní vrátil. Vždy je na ni pohlíženo jako na nástroj války. Myslím však, že v čas míru její úloha je zrovna tak velká. U národa, jako je náš, který je snadněji přístupný nadšení než disciplíně, je právě školou disciplíny a rovněž i školou autority. Jedny naučí poslouchati a druhé dávati rozkaz; konečně ukazuje nutnost hierarchie a přináší nám smysl pro pořádek.

... Všechny dítky francouzské země prošly našimi pluky ve stínu trojbarevného praporu. Tím se stala armáda obrazem země, promlouvá k nám v naší minulosti a v ní spočívá naše důvěra v budoucnost.

... Je třeba připomínati, co od té doby (1871) vykonala armáda pro zem? Její práci, její zápasy, konečně její vítězství? Jak by mohl dobrý Francouz necítiti to, čím jest jí povinen? Oh! pane, můžeme býti znepokojeni často rozepřemi, které nás rozdělují, můžeme viděti vynikající duchy zaujaté chimérami, můžeme pochybovati o všem, avšak Francouzi, přese všechny rozpory, mají v hloubi duše společnou viru. I ti, kteří se zdají nejvíce vzdáleni naší víry, kterou mají za předsudek, by pocítovali, kdyby vlast byla znovu v nebezpečí, že jejich srdce vzplanulo touto vášní, tvořenou z úcty a pýchy, která byla oporou vojákům Turennovým, Fochovým a maršálu Joffra. Zajisté generace zítřka nestanou se nevěrnými ideálu svých otců a je pro nás radostí, že Vás vidíme dnes mezi sebou, Vás, který máte těžký úkol zachovati naši tradici slávy.

Rš:

Rakouská úřední kartografie po světové válce.¹⁾

Jako ústřední ústav pro veškeré státní zeměměřické práce byl zřízen v r. 1931 spolkový zeměměřický úřad, jenž převzal v r. 1923 také službu dřívější normální cejchovní komise. Nazývá se od té doby „Spolkový úřad pro cejchovní a vyměřovací službu (Bundesamt für Eich- und Vermessungswesen) a je podřízen ministerstvu obchodu a dopravy. Je to — podobně jako u ostatních států bývalých centrálních mocností — následek mírových smluv, které omezily číselně brannou moc a tím vedly k zrušení vojenských zeměpisných ústavů.

Vyměřovací skupina tohoto ústavu má 6 oddělení: pro technicko-administrativní věci pozemkového katastru, pro astronomicko-geodetické a geofyzikální práce, pro triangulace, pro nové katastrální měření, pro nové topografické vyměřování a pro pozemní a leteckou fotogrametrii. Kartografické a reprodukční práce obstarává kartografický, dříve voj. zeměpisný ústav (Kartographisches, früher Militärgeographisches Institut), jenž pracuje v dohodě se jméno-

¹⁾ Podle: Ing. Alfred Gromann, Der bundesstaatliche Vermessungsdienst in Österreich und seine Arbeiten seit der Reform, Vídeň 1931 (otisk z „Mitteilungen der Geographischen Gesellschaft in Wien“, sv. 74).

vaným spolkovým úřadem pro vyměřování, řídí se však zásadami soukromého obchodu; s kartografickým ústavem je místně spojeno, ale podřízeno spolkovému úřadu pro vyměřování, revisní oddělení, kterému je svěřena revise a oprava starších map a plánů.

Když i po této reorganizaci nemá rakouská branná moc svůj vojensky organizovaný zeměpisný ústav, nezmizela topografická služba z rakouské branné moci vůbec; vojenská správa vykonává svůj vliv na práce spolkového měřického ústavu institucí zvláštního „styčného důstojníka“ a v rámci branné moci rakouské jest organizována zvláštní voj. měřická skupina (Heeresmesstelle), jejíž důstojníci jsou cvičeni ve spolkovém úřadě pro vyměřování a účastní se jeho topografických hlavně revisních prací.

Práce triangulační²⁾ se konají především pro trvalé zachování trigonometrické sítě I. řádu a jejího dalšího vybudování až k síti III. řádu v Gaussově konformní soustavě³⁾ širokých poledníkových pruhů (po vzoru Německa), dále jako podrobné triangulace pro nové katastrální a nové topografické měření. Triangulační síť I. řádu bude mít 99 bodů (na území téměř 84.000 km²), síť III. řádu má být tak hustá, že na 10 km² připadne 3 body.

Práce topografické. Základní topografický a kartografický materiál topografické sekce 1:25.000 a speciální mapa 1:75.000, převzatý z Rakouska-Uherska, je — podobně jako u nás — značně zastaralý, neboť pochází z let sedmdesátých až osmdesátých předešlého století, a jen z 1/5 celého území (na 18.000 km²) je topografický materiál novějšího původu, z IV. přesného nového vyměřování, provedeného po r. 1895.

Ačkoli spolkový úřad pro vyměřování měl při svém zřízení v r. 1921 k dispozici jen 15 topografů-důstojníků, převzatých z býv. voj. zeměpisného ústavu, rozhodl se přikročiti ihned k novému topografickému měření celé republiky, a omeziti revisi starých map a plánů v terénu jen na ty případy, kde finanční neb osobní poměry nedovolí provést nové měření.

Pro nové měření bylo podrženo dosavadní měřítko 1:25.000, kdežto pro novou mapu speciální po rozhodnutí poradního sboru pro práce vyměřovací³⁾ bylo zvoleno — podobně jako v Německu — měřítko 1:50.000 (místo dosavadního 1:75.000).

Území pro nové topografické měření bylo stanoveno v dohodě s kartografickým ústavem a s vojenskou správou vzhledem ke skutečné potřebě, kde turistika a voj. správa nejvíce pociťovala nedostatky starých map, t. j. ve vysokých horách a v pohraničním pásmu. Nově zmapováno bylo dosud na 6.300 km² (asi 7 1/2 % území), a to především v Solné Komoře, vých. Tyrolsku, okolí štyrského Hradce a okolí Raxy a Víd. Sněžniku, dále při delimitačních pracích 1 km širokých pásů podél italských hranic (420 km) a podél čs. hranic (550 km).

Postup nového mapování je tedy dosti pomalý, podle nynějšího postupu by bylo k zmapování celé republiky třeba více než 100 let. Aby se během toho času nestala starší kartografická díla topografické sekce 1:25.000 a stará spec. mapa 1:75.000 úplně nepotřebnými, třeba je vésti v evidenci a stále opravovati, což se děje revisi map v terénu. Tyto revisní práce obstarávají hlavně důstojníci shora jmenované vojenské měřické skupiny (Heeresmesstelle), kteří po absolvování 2letého mapovacího kursu jsou dočasně přidělováni spolkovému měřickému úřadu.

²⁾ Tento informační článek přihlíží především k oněm pracím, jež s vojenského hlediska mají pro nás význam.

³⁾ President spolkového ústavu pro vyměřování má k ruce poradní sbor „Beirat für Vermessungswesen“, jehož členové jsou jmenováni spolkovým ministrem pro obchod a dopravu z vědeckých a odborných kruhů.

Rakousko má pro užití pozemní fotogrametrie velmi příznivé podmínky: vysoké hory a skály s řídkým porostem. Proto se užívá pozemní fotogrametrie v značné míře pro nové mapování, při čemž vrstevnicové plány pořízené ze stereofotogrametrických snímků jsou průměrně až do 70% úplně, takže jen 30% třeba pořídití leteckou fotogrametrií, nebo obvyklou topografickou metodou; ale i pro nové katastrální měření, ovšem jen v krajinách, kde půda má malou cenu a kde pozemkové hranice jsou nejisté (vysoké hory). Letecké fotogrametrie se používá především při pracích topografických jednak jako podkladu pro opravu starších map, jednak jako podkladu pro nové měření těch úseků, které nebylo lze zachytití pozemní fotogrametrií. Topografové dostávají jako pomůcky k mapování jak jednotlivé snímky nerestituované a stereoskopické dvojice snímků, tak i snímky restituované; restituce se děje obvykle v měříku 1:4000 na podkladě mapy katastrální, zmenšení do tohoto měřítka.

Fotogrametrický výstroj je velmi bohatý: pro pozemní fotogrametrii 6 polních souprav Zeissových fototeodolitů a 2 Zeissovy-Orlovy autografy vz. 1911 a 1914, pro leteckou fotogrametrii Heydova ruční letecká komora pro desky a filmy, Zeissova řadová letecká komora pro filmy a Huggershoffův restituční přístroj. Letadlo dodává civilní dopravní společnost.

Rakousko zavedlo dvě nové mapy: rakouskou mapu 1:25.000 (Österreichische Karte 1:25.000) a rakouskou mapu 1:50.000 (Österreichische Karte), které nahradí dosavadní topografické sekce 1:25.000 a speciální mapu 1:75.000; ostatní mapy menších měřítek (generální mapa střední Evropy 1:200.000 a oba druhy přehledné mapy 1:750.000) byly ponechány v dosavadní úpravě.

Pro obě nové mapy byla podržena nynější metoda zobrazení (t. zv. polyedrická), pak — s nepatrnými výjimkami — dosavadní smluvené značky; obě mapy jsou však barevné.

Jeden list nové rakouské mapy 1:50.000 odpovídá polovici listu staré mapy speciální 1:75.000, obsahuje tedy území 15' zeměpisné délky a 15' zeměpisné šířky; jeho rozměry jsou průměrně 38 cm × 35 cm, a označuje se číslem staré speciální mapy s přídavkem West neb Ost. Mapa je 4barevná, situace a písmo černě, vodstvo modře, lesy zeleně, terén hnědě 20 m vrstevnicemi a stínováním při kolmém osvětlení. Dosud vyšlo 10 listů nové mapy.

Jeden list nové rakouské mapy 1:25.000 jest asi $\frac{1}{4}$ listu mapy předešlé, obsahuje území $7\frac{1}{4}'$ zeměp. délky a $3\frac{3}{4}'$ zeměp. šířky; jeho rozměry jsou průměrně 27 cm × 37 cm, označuje se číslem příslušné mapy 1:50.000 a číslem listu 1 až 8. Mapa je rovněž 4barevná jako mapa 1:50.000, terén je však znázorněn jen vrstevnicemi (10 m, 5 m až 2'5 m) bez stínování. — Dosud vydáno přes 80 listů.

*

Snažil jsem se v několika člancích docela stručně nastínití stav úřední kartografie u našich sousedů: v Polsku, Maďarsku, Německu a Rakousku,⁴⁾ z nichž tři státy převzaly z Rakouska-Uherska tentýž základní kartografický materiál jako my. Tato okolnost bezděky nutí k srovnání se stavem u nás; bohužel toto srovnání nevypadne k našemu prospěchu. — Z těchto, byť i docela stručně podaných informací je dostatečně zřejmo, jaká péče byla věnována úřední kartografii zvláště po stránce vojenské právě těmi státy, kde není vojensky organizovaných ústavů pro tuto službu, a jaká opatření byla učiněna, aby zastaralý kartografický materiál byl nahrazen novými mapami vyhovujícími po stránce technické i vojenské moderním požadavkům,

⁴⁾ Voj. rozhledy XI, čís 4, str. 297, roč. XII, čís. 7—8, str. 810 a čís. 11—12 str. 1256.

anebo aby byl aspoň upraven a zlepšen podle zkušeností nabytých ve světové válce. U nás podobná opatření nebyla ještě učiněna, ač vojenský zeměpisný ústav již téměř 10 let usiluje o řešení této otázky.⁵⁾

Šetření na tomto místě nezdá se odůvodněné! Správné mapy se uplatňují již v míru: včasné provedení základních měření a pořízení přesných map základních od státu uspoří anebo aspoň usnadní veřejné správě i soukromému podnikání mnohá měření jiná, čímž se ušetří velké výdaje; na druhé straně přesné zbraně a drahé zaměřovací pomůcky přinesou největší užitek jen tehdy, budeme-li mít mapy, které umožní dokonalé využití přesnosti moderních, s velkým nákladem pořízených zbraní a pomůcek.

Z cizích revuí.

REVUE MILITAIRE FRANÇAISE, roč. 101 (1931), čís. 115—120, leden až červen.

Gen. Gamelin a mjr. Petibon: La 9e division en 1918. Začíná 22. březnem 1918. První bitva byla svedena od 23. března okolo Noyonu, střetný boj, obrana na široké a na úzké frontě. Pak popsán protiútok u Eperney 18. července 1918 a všechny další boje až do příměří 1918. Studie je velmi podrobná, s rozkazy vel. div. pro všechny boje a je v ní vysvětleno vedení boje podle dané situace.

Plk L. Loizeau: Succès stratégique, succès tactiques. (Pokračování.) Tu je probírána koncepce a provedení manévru na západní frontě v r. 1914 gen Moltke ml. Strategický úspěch vyhledáván proti Francii — při plánu Schlieffenově byl úplný, ale při plánu Moltkově byl pochybný, neboť ten chtěl kromě porážení Francie též bránit integritu německého území na všech stranách. Tato služebnost oslabovala vojska, jež měla způsobiti strategické rozhodnutí. Moltke prováděl vlastně plán Schlieffenův přes Belgii, ale nedal mu ani dosti sil k zachování průbojnosti, ani dobrý směr k využití úspěchu. Vidíme, že z původních 30 div. v 1. až 3. armádě zůstalo v bitvě na Marně 23 div. tenkrát, kdy šlo o rozhodnutí. Rozdělení prostředků nebylo provedeno v duchu Schlieffenově a vedlejší bojiště měla mnoho sil. Ze záloh vrchního velitele pravé křídlo nic nedostalo, většina jich byla poslána do Lotrinska.

Pak dochází na Falkenhayna. Jeho strategické rozhodnutí bylo pro úspěch na západní frontě, a to ve směru Pas-de-Calais. Minimum sil dání na východní frontu. Jeho cílem bylo, vrhnouti síly tam, kde mohly ještě dosáhnouti rozhodnutí, t. j. na volné severní křídlo a na nejnebezpečnějšího protivníka. V provedení však nehlídal velkou myšlenku obchvatu, nýbrž obezřele se držel obchvatu křídla zastavené armády. Nemohl proto nepříteli překvapiti prostorově, ač směr byl volen v širokém pojmu manévru. Prostředků málo, mnoho bylo vyplýtváno na podružné akce.

Od 15/9 do 15/10 — 26 p. div. bylo úsilí převedeno severně od Oisy a uskutečněny dvě ofensivy na Amiens a na Arras. V této době však mnoho sil spotřebovala ofensiva kronprince na St. Mihiel. Situace 15/10 jest opět bez výsledku. Obchvat na západní frontě se nepodařil a na východě je potřebí nových sil. Falkenhayn však se drží vedoucí myšlenky, dosíci rozhodnutí na západě a chce prolomit frontu. Převede 4. armádu Württembergovu, složenou z nových 13 divisi a útočí na Yseru a později u Yprů. Výsledek žádný a Rusové ohrožují Prusko. Posláno 8 divisi k Lodži, které pak chyběly na západní frontě. Východní fronta však žádá o další síly a přes to, že

⁵⁾ Výtka učiněná naší zeměpisné službě špkt. Sousedikem v článku „Dělostřelectvo ve světle taktiky a techniky“, Voj. technické zprávy, roč VIII, čís. 10, str. 219 je proto nesprávná a není ničím odůvodněna.